
NYTT OM RUNER

Meldingsblad om runeforskning

Nr. 5

1990 (1991)

ISSN. 0801-3756

Nytt om runer: Meldingsblad om runeforskning
Nr. 5 – 1990 (trykt 1991)

INNHOLD:

Nytt om runer, femte årgang	3
Arbejdet ved Runologisk-epigrafisk laboratorium, København	4
Runologmødet på Bornholm 1989	5
A New Runic Inscription from Stetten on the Danube, Germany	6
Die Runenarbeit am Seminar für deutsche Philologie (Ar- beitsstelle: Germanische Altertumskunde), Göttingen ...	8
Anmerkungen zur Liebenauer Pinzette, zum Doijum- Knochen und zu den Deventer-Knochen	10
A New Find from Cumbria, England	13
New Finds from Orkney	13
The Eichstätt Conference: "Anglo-Saxon Runic Writings"	15
Arbeidet ved Runearkivet, Oslo	16
Arbetet vid Runverket, Stockholm	23
Adressene til sentrene for runeforskning	26
Runic Research in the British Isles, the Netherlands, and Belgium	27
Eshaness, Shetland, and Bourne, Massachusetts	31
Runebibliografi 1989	32
Supplement til runebibliografi 1988	43
Supplement til runebibliografiene 1985–87	46
Om runebibliografien og supplementene	51

Nytt om runer: Meldingsblad om runeforskning
ISSN: 0801-3756

Redaktør: James E. Knirk

**Adresse: Nytt om runer, c/o Runearkivet
Universitetets Oldsaksamling
St. Olavs gt. 29
0166 Oslo 1, Norge**

Postgiro (Norge): 0803 2408797

Pris: Nkr 50 for perioden 1986–90

(Nkr 70 for ikke-europeiske abonnenter)

NYTT OM RUNER, FEMTE ARGANG

Nytt om runer 5 — 1990 kommer først ut i april 1991, kraftig forsinket i forhold til redaksjonens planer. Grunnene til dette er mange, men hovedårsaken er redaktørens arbeidspress. I 1990 var hovedprioriteten ved Runearkivet i Oslo "The Third International Symposium on Runes and Runic Inscriptions". Arbeidet med avviklingen av symposiet i Valdres i august førte til at redaktøren kom på etterskudd med annet arbeid, inkludert redigering av Nytt om runer. Produksjonen av meldingsbladet vil nå gå over til et fastere tidsskjema, og forsinkelser vil forhåpentligvis unngås i framtiden. Redaksjonen har tidligere tatt seg av all korrekturlesning, men fra og med i år sendes korrektur ut til bidragsyterne.

Arbeidet med runebibliografien har hittil tatt altfor mye tid. Dette arbeidet vil bli omorganisert i løpet av 1991, og flere medarbeidere vil bli knyttet til innsamlings- og kontrollvirksomheten. Forhåpentligvis vil dette føre til en effektivisering i produksjonen av runebibliografien og lette arbeidet med hele meldingsbladet. Andre spesielle bibliografier vil benyttes i større grad framover, særlig for supplering av tidligere runebibliografier. (Om arbeidet med et bibliografisk særhefte av Nytt om runer se omtalen på s. 51.)

Redaksjonen har profilert denne årgangen litt i retning av det anglo-frisiske området. En omtale av forskningsvirksomheten i England, Nederland og Belgia er inkludert. Imidlertid er det en gjenstand fra den motsatte enden av Europa som pryder omslaget: Kowel-lansespissen.

Meldingsbladet går nå inn i en ny fem-årsperiode. Abonentene vil snart få brev med opplysninger om de nye abonnementsvilkårene. Både størrelsen på abonnementsavgiften og kontonummer for innbetalinger er blitt forandret.

Red.

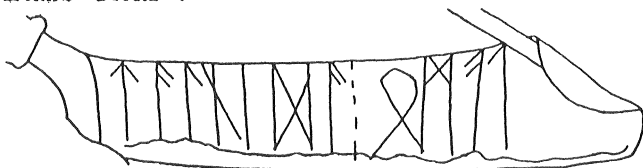
ARBEJDET VED RUNOLOGISK-EPIGRAFISK LABORATORIUM,
KØBENHAVN

NYFUND 1989

Oksby hjortetak blev fundet opskyllet på Hvidbjerg strand ved Esbjerg, men bærer ikke præg af at være slet af vand og sand. Fundomstændighederne gør det umuligt at sige, hvor takken egentlig stammer fra, men der er i de seneste år sket en kraftig nedbrydning af den jyske Vesterhavskyst flere steder. Den smukt forarbejdede tak, der måler 13x2,5x1,8 cm, er dekoreret med tæt-siddende koncentriske cirkler. Der er boret et lille hul (5-7 mm i diameter) gennem takken, der kan have været et håndtag til et lille redskab(?). Runerne står i den smalle ende, de måler fra 6 til 3 mm og bliver mindre og mindre: *↑N̥N̥R:R̥| *tulkr:ri̥, "Tulkr [eller Tolkr] ri(stede)". Indskriften er publiceret med illustrationer i Danske Studier 1990 s. 150-55 og i Arkæologiske udgravninger i Danmark 1989 (1990) s. 222f.

*↑N̥N̥R:R̥|

Udby rosetfibula stammer fra en rig sydsjællandsk kvindegrav, som blev arkæologisk udgravet 1988 og dateret til første halvdel af 3. årh. e.Kr. Indskriften blev først opdaget under konserveringen i 1989 og runologisk undersøgt i oktober 1990. (Der har været meget foreløbige omtaler af indskriften af Per Ethelberg i Skalk 1990:1 s. 28 samt af mig i Nyt fra Nationalmuseet nr. 46 [Marts, April & Maj 1990] s. 4f.) De ca. 1 cm høje overordentlig fint og præcist udførte runer på nåleskeden er øjensynlig ristet fra venstre såvel som fra højre, fra begge sider ind mod skilletegnet: ↑N̥N̥XIM̥F:Q̥M̥11. Dette gør en læsning lamo:talgida lige så sandsynlig som talgida:lamo, mens en læsning af de fire runer, der er ristet fra højre, som omal, må anses for tvivlsom. Min foreløbige tolkning er: "Lamo skar".

Kävlinge tømrruner er skåret i det oprindelige tagværk fra 1500-årene i tårnet i ødekirken i Kävlinge tæt ved Lund. Indskriften findes i det 7. spærfag i nord-siden af tårnet, i spæret over et støtteben. Den er ikke omtalt af Moltke i Runes and Their Origin, Denmark and Elsewhere (1985). På foranledning af Barbro Sundnér undersøgte Thorgunn Snædal, Barbro Sundnér og jeg indskriften 29/5 1989. Den er 12 cm lang og består af en 7 cm høj kapital og fire runer, den næstsidste er i eller t: $\text{S}^{\uparrow}\text{I}^{\uparrow}\text{I}^{\uparrow}\text{I}^{\uparrow}$ Stl?o. Jeg har ingen tolkning.

Museumsinspektør Marie Stoklund
Runologisk-epigrafisk laboratorium
Nationalmuseet, København

RUNOLOGMØDET PÅ BORNHOLM 1989

25-28 maj 1989 mødtes 15 runologer på Bornholm. Arbejds-mødet blev aftalt på det minisymposium, der blev holdt på Gotland 1988 (se Nytt om runer 4 [1989] s. 19). Deltagerne var de runologer, som i praksis arbejder med undersøgelse af nyfund og publicering af indskrifter. Mødet var arrangeret af Marie Stoklund i samarbejde med lederen af Bornholms Museum, Henrik Vensild.

På to ekskursioner blev der lejlighed til at se de fleste af øens nogle og fyrre runeindskrifter. Den første dag deltog arkæologen Margrethe Watt, som redegjorde for de arkæologiske udgravninger ved Grødby, hvor D370 Åker 1 er fundet. Den følgende dag deltog arkitekt Kjeld Borch Vesth fra Skov- og naturstyrelsen, som har ansvaret for bevaring af de fleste danske runesten ude i landet. Vi så på restaureringsarbejdet, der var i gang (Vester Marie), og drøftede konkrete eksempler på placering af runesten og skiltning. Som optakt til eftermiddagens livlige diskussion redegjorde Kjeld Borch Vesth for sine synspunkter på restaurering, bevaring og formidling (skiltning, opmaling), mens James E. Knirk orienterede om de norske forhold.

En hel dag blev brugt til en meget intens diskussion af principper ved udgivelsen af runeindskrifter, specielt spørgsmålet om fælles normer for translitteration, transskription og normalisering (alle havde medbragt forslag). Terje Spurkland, Karin Fjellhammer Seim og Lena Petersen havde forberedt længere indlæg ud fra erfaringer inden for konkrete specialområder.

Ved denne lejlighed fremsatte Helmer Gustavson tanken om en lettilgængelig fællesnordisk oversigt over alle vikingetidens runeindskrifter. Den sidste formiddag brugtes til en fortsættelse af disse drøftelser samt til planlægning af næste års møde, som blev fastlagt til England april 1990.

Marie Stoklund

A NEW RUNIC INSCRIPTION FROM STETTEN ON THE DANUBE, GERMANY

Between 1984 and 1987 a total of 209 graves with some 225 skeletons were excavated from the Alamannic graveyard near Stetten on the Danube (Gem. Mülheim, Ldkr. Tuttlingen), Baden-Württemberg, Germany. All graves dated from the early Merovingian period. Grave 133 contained the remains of a young woman together with archaeological objects which show that she must have belonged to the upper-middle class: 2 earrings, 2 armrings and 2 finger-rings, all of bronze, several bronze clasps (4 of them decorated with "runic crosses"), 2 iron buckles for calf-wrappings (used like stockings), 1 iron belt-buckle and 1 iron knife with an ornamented disk, a necklace with more than 100 glass, bronze and amber beads, and last but not least: one half of a silver capsule, only 1.3 cm. in diameter. The capsule as a whole might have been part of a so-called bobble-earring, or part of a needle. It bears a tiny runic inscription, 5.5 mm. in width and 2 mm. in height, probably the smallest known runic inscription. It was identified as runes in 1990 by the Freiburg student

of pre- and protohistory Matthias Weis. The engravings, in spite of the fact that they can hardly be read without using a magnifying glass, can be transcribed without any doubts or difficulties as follows: a'f'̄melkūđ. The lower branch of the f crosses the following mē, and this shows that it was engraved later than this neighbouring bind-rune; the u is retrograde in the bindrune ūđ. Two weakly carved branches near the top of the right stave of the d-rune indicate that the carver initially intended to write an f here, but then preferred to place the f-rune slightly above āmelkūđ.

The runes āmelkūđ can be identified with the name Amelgund; k for g could be an early result of the Old High German sound shift ("Lautverschiebung"; pers. comm. Prof. Heinrich Beck, Bonn). Several other, also Alamannic, runic inscriptions include one of the two components of this dithematic personal name (see W. Krause, Die Runeninschriften im älteren Futhark [1966]): the first element amal-/amel- in amiluk (amuluk?) on the Balingen disc-brooch, and maybe in amo on the Gammertingen box, and the second element in alagub on the Schretzheim bronze capsule, alirgub on the Weingarten S-brooch, and blip-gub on the Neudingen loom element (see S. Opitz, "Runenschriftliche Neufunde," Archäologische Nachrichten aus Baden 27 (1981): 26-31). The isolated f-rune could be interpreted as a symbol standing for its name, *fehu 'cattle, possession, wealth', or as an abbreviation for an expression concerning the activity of rune-carving, fahi/fa. Thus Amelgund may have been a rune-carving woman or the owner of the jewel, and the inscription from Stetten might tell us the name of another "rune-mistress" in the Alamannic region or the name of the person buried there in the middle of the seventh century.

(Sketch of the runic find from Stetten, Inv. No. STE 133/21.)

Peter Pieper, Institut für Rechtsmedizin, Heinrich-Heine-Universität Düsseldorf, D-4000 Düsseldorf 1

**DIE RUNENARBEIT AM SEMINAR FÜR DEUTSCHE PHILOLOGIE
(ARBEITSSTELLE: GERMANISCHE ALTERTUMSKUNDE), GÖTTINGEN**

NEUFUNDE 1989

Bereits 1988 wurde aus dem Gräberfeld (Grab 319) von Neudingen/Baar (Schwarzwald) eine Bügelfibel geborgen, die ich erst im Mai 1989 habe untersuchen können. Die Fibel besteht aus Bronze, Vorderseite vergoldet, Rückseite verzinkt. Der Tierkopffuß gehört zum Mainzer Typ, die quadratische Kopfplatte weist in fränkisch/nordfranzösisches Gebiet. Es handelt sich um ein singuläres Stück aus dem späten 6. Jahrhundert, für das keine unmittelbare Parallele benannt werden kann. (Angaben nach G. Fingerlin, Landesdenkmalamt Baden-Württemberg, Außenstelle Freiburg.)

Auf der Rückseite der Kopfplatte stehen in drei rechtsläufigen Zeilen tief ins Material eingedruckte Runen. Wegen Beschädigungen an der Oberfläche ist die Lesung für allem in den Zeilen I und III nicht eindeutig. I: **udim**, II: **midu**, III: **klefilþ** (evtl. auch **klefiþ**). Solange keine endgültige Lesung erreicht ist, muß jeder Deutungsversuch mit großer Skepsis betrachtet werden. Zeile I und II enthalten dieselbe Buchstabenfolge in verschiedener Lese-richtung: **midu** könnte etwas mit "Mitte" zu tun haben und steht auch in der Mitte der Kopfplattenrückseite vor dem Nadelhalter. Auch eine Beziehung zu voralthochdeutsch **medu**, ahd. **mieta** 'Lohn, Geschenk, Gabe' wäre zu erwägen. Möglicherweise steckt in **klefiþ** eine Präteritalform des ahd. Verbuns **kliban** 'anhaften, anhängen, hängen an', dem das Pronomen "ich" angefügt wäre. Geht man von der sichereren Lesung **klefilþ** aus, so ließe sich auch **klef-þilþ** trennen und erwägen, ob in **þilþ** eine Bezeichnung für 'Gewand' vorliegen könnte. (Wesentliche Hinweise verdanke ich Eckhard Meineke, Münster, und Fred Wulf, Rostock.)

Auf der Suche nach buchstabenartigen Mustern, Schriftresten und runenähnlichen Zeichen müssen vordringlich alte und neue Kataloge durchgesehen werden, wie etwa Helga Polenz, Katalog der merowingerzeitlichen Funde in der Pfalz (1988). Dort kommen unter anderem folgende Stücke in Betracht: Taf. 119 (5a, b), 157 (9, 9a), 183 (10).

BIBLIOGRAPHIE DER RUNENINSCHRIFTEN NACH FUNDORTEN

Die Arbeitsbeschaffungsmaßnahme für die Fortführung der Bibliographie der Runeninschriften nach Fundorten lief nur kurzzeitig. Es wurde im wesentlichen das bisher fehlende Material aus Trondheim aufgenommen. Mangels eines geeigneten Bearbeiters konnte die Arbeit nicht unmittelbar fortgesetzt werden. Als eine fähige Bearbeiterin gefunden war, erfüllte sie die Arbeitsamtsvoraussetzungen nicht, so daß außer eigenen Neuzugängen keine systematische Weiterarbeit geleistet werden konnte.

FORSCHUNGSARBEITEN IM BEREICH DER RUNOLOGIE

1. Die Vorarbeiten für den Auswertungsband der Brakteatenedition wurden mit der Ausarbeitung des Druckmanuskriptes "Runen als Oberschichtphänomen" zur Bad Homburger Brakteatentagung (Dezember 1988) fortgeführt. In diesem Zusammenhang habe ich anlässlich eines Vortrages zum Thema "Text und Kommentar" (Bad Homburg, März 1989) unter anderem versucht, eine Beziehung von Bild-Text und Kommentar-Inschrift auf Brakteaten zu ventilieren.
2. Die im Verlauf der Arbeiten an der Gesamtausgabe der kontinentalen Runeninschriften gesammelten Materialien habe ich in einem Beitrag zusammengestellt, dessen erste Fassung auf der Tagung in Eichstätt (Oktober 1989) vorgelegt wurde. Für die Edition wurden weiter Autopsien vorgenommen, u.a. Monte Sant' Angelo (Süditalien).
3. Mit den Vorbereitungen für einen Artikel im Handbuch der Semiotik über "Zeichenkonzeptionen in der germanischen Antike" sowie mit einem Vortrag zum Thema "Runen als magische Zeichen" zur interdisziplinären Fackkonferenz "Das Buch als magisches und Repräsentationsobjekt" (Wolfenbüttel, September 1989) habe ich den Komplex "Runen und Magie" in verschiedenen Kommunikationsprozessen (vgl. "Buchstabenmagie und Alphabetzauber" 1988) weiterverfolgt.

Prof. Dr. Klaus Düwel
Seminar für deutsche Philologie
der Universität Göttingen

ANMERKUNGEN ZUR LIEBENAUER PINZETTE, ZUM DOJUM- KNOCHEN UND ZU DEN DEVENTER-KNOCHEN

KOMMENTAR ZUR LIEBENAUER PINZETTE (UND ZUR MELDORF- FIBEL)

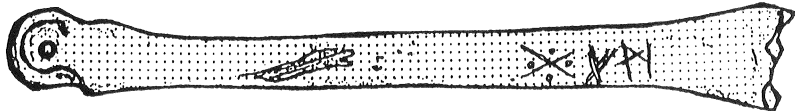
In der gebotenen Vorsicht stellt Klaus Düwel die Pinzette vom sächsischen Gräberfeld bei Liebenau vor (Nytt om runer 3-1988 [1989]: 11): "Möglicherweise befinden sich Runen oder runenähnliche Zeichen ...". Im Frühjahr 1987 untersuchte ich diese Pinzette unter dem Lichtschnittmikroskop, vor allem deshalb, weil mir eine merkwürdige Besonderheit aufgefallen war, nämlich die Ähnlichkeit der hier vertretenen "Zeichen" mit denen auf der Fibel von Meldorf. Zur Meldorf-Fibel siehe K. Düwel und M. Gebühr, "Die Fibel von Meldorf und die Anfänge der Runenschrift", Zeitschrift für deutsches Altertum und deutsche Literatur [=ZfdA] 110 (1981): 159-75, mit der Lesung *iwi*h oder *hi*wi, und B. Odenstedt, "The Inscription on the Meldorf Fibula", ZfdA 112 (1983): 153-61, oder B. Odenstedt, "Meldorfinskriften", Ortnamnssällskapetets i Uppsala årskrift 1983: 24-36, mit der Lesung *id*in. Wenn man die Lesungsprinzipien beider Autoren auf das Liebenauer Stück überträgt, bekommt man diese Lesungen: im Sinne von Düwel linksläufig *ihidi* bzw. rechtsläufig *idihi*, oder im Sinne Odenstedts rechtsläufig *idini* bzw. *inidi*.

Ich halte aber die Zeichen auf der Pinzette von Liebenau nicht für Runen, jedenfalls nicht für solche, die tatsächlich inschriftlich gemeint sind. Dagegen spricht zum einen der ansonsten unerklärlich große Abstand zwischen der "d-Rune" und der "h-/n-Rune(?)", zum anderen der Umstand, daß besonders die "d-Rune" (oder "Sanduhr") ein überaus geschätztes, dekoratives Element gewesen zu sein scheint und häufiger gerade auf Pinzetten o.ä. vorkommt. Wenn das ganze Material solcher "runomorphologischen", vereinzelter "Sinnzeichen" gesammelt dargestellt und systematisch gegliedert wäre, kämen wir vielleicht hinter den Sinn dieser Zeichen.

Daß die Zeichen auf der Meldorfer Fibel als Inschrift zu deuten sind, halte ich nunmehr ebenfalls für fraglich.

ZUR ECHTHEITSFRAGE DER GRAVUREN AUF DEM DOJJUM-KNOCHEN

Ein Knochen mit Gravuren (neben Ornamenten eine f- und eine m-Rune) soll im Sommer 1970 im Wurtrest von Doijum, Gem. Franeker (Friesland, Nederland), östlich von Hitsum gefunden worden sein. Er wurde dem Fries Museum Leeuwarden geschenkt und durch G. Elzinga in "Jaarverslag 1970", De vrije Fries 51 (1971): 137, veröffentlicht. Das Objekt erhielt die Inventarnummer FM 1970-VIII-5; die Länge des Mittelfußknochens eines Schafes beträgt 14,5 cm.

Durch die Untersuchung, die mir Tineke Looijenga durch Zusendung des Stückes ermöglichte, habe ich festgestellt, daß am distalen Gelenkende noch in jüngerer Zeit manipuliert worden sein muß: Die dort vorhandene Durchbohrung fluoreszierte bei einer Wellenlänge von 366 nm noch kräftig. Eine Fluoreszenz der Gravuren war dagegen nicht festzustellen. Fluoreszenz kann aber vermieden werden, wenn man mineralisierte Knochen nicht ritzt, sondern die Gravuren mit einem nicht zu spitzen Werkzeug eher eindrückt. Da Alterungskennzeichen wie Usuren usw. aber auf dem Doijum-Fund fehlen, sind die Zeichen darauf entweder nicht sehr alte Eigentumsmarken, oder aber in obengenannter Technik gefälschte Runen.

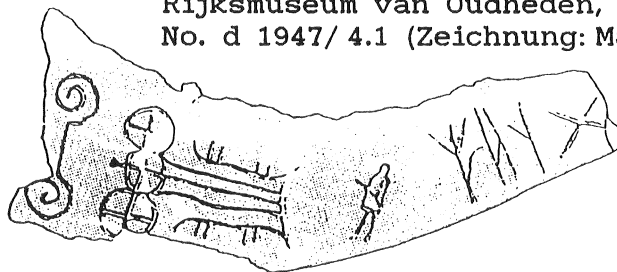
EIN LETZTES WORT ZU DEN DEVENTER-KNOCHEN

Die Gruppe der Deventer-Knochen (Overijssel, Nederland) ist von Thijs Maarleveld und mir in "Merkwaardige prehistorische beenfragmenten nogmals bekeken", Oudheidkundige Mededelingen uit het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden 64 (1983): 229-43, publiziert worden. Dabei war ich aufgrund technologischer und phänomenologischer Beobachtungen zu dem klaren Ergebnis gekommen, daß es sich hier eindeutig um Fälschungen handelt. Fraglos sollte die auffällige Kombination einer, allerdings sinnlosen (s.u.), Runenfolge mit Bildelementen in deutlich bronzezeitlicher Manier eine Art "missing link" zum Beweis der

bekannten Theorien etwa von Kossina und Neckel schaffen, die ja ein bronzezeitliches, wenn nicht gar neolithisches Alter der Runen postulierten. (Maarleveld fand die direkten Bildvorlagen eines Großteils der Gravuren in drei Ausgaben des NS-Organs Hamer.)

Von einer naturwissenschaftlichen Altersbestimmung der Knochen selber konnte im Falle zu junger Daten eine endgültige Absicherung unserer Beweisführung erwartet werden, daß nämlich sämtliche Gravuren auf diesen Knochen gefälscht sind. Im Mai 1990 übermittelte Dr. A. J. Timothy Jull von der Accelerator Mass Spectrometry Facility an der University of Arizona in Tucson die Radiocarbondaten der aus den vier Knochen extrahierten Kollagenproben. Die Knochen waren demnach alle einer längeren Bodenlagerung unterworfen. Der älteste von ihnen datiert allerdings aus dem Hochmittelalter (^{14}C -Alter BP [=before present]: 735 ± 80 Jahre). Als Artefakt ist er echt und könnte einem Bogner als Pulsschützer gedient haben, wie wir aus den typischen Gebrauchsspuren geschlossen hatten; die darauf befindlichen Bildgravuren karolingerzeitlichen Stils sind dagegen für den Knochen viel zu frühe "Fälschungszutaten". Die drei anderen Knochenfragmente könnten, wie wir vermutet hatten, tatsächlich demselben Rinderunterkiefer zugehört haben, der wiederum aus der Renaissance, dem Barock oder dem Rokoko stammt (260 ± 70 , 235 ± 70 , 175 ± 75 Jahre). Sie sind jedenfalls für die bronzezeitlichen Bildmotive darauf um einige Jahrtausende zu jung, und genausowenig passen sie in die Runenzeit.

Rijksmuseum van Oudheden, Leiden, Inv.
No. d 1947/ 4.1 (Zeichnung: Maarleveld)

Peter Pieper, Institut für Rechtsmedizin,
Heinrich-Heine-Universität Düsseldorf,
D-4000 Düsseldorf 1, Deutschland

A NEW FIND FROM CUMBRIA, ENGLAND

In October 1989 a group of silver objects, presumably part of a Viking Age hoard, was unearthed in a field near Stainton/Newbiggin, Penrith, Cumbria. The find-spot is known locally as the Silver Field, since a brooch was discovered there many years ago. Among the new finds was a ninth- or tenth-century pennanular brooch of the bossed type. Scratched round the ring was a short-twig futhark, and on one of the terminals a pair of retrograde runes: fu. The futhark is of the form:

fuparkhniastbmm

The brooch has now been declared treasure trove and will be acquired by the British Museum.

Professor Ray Page
Corpus Christi College, Cambridge

NEW FINDS FROM ORKNEY

The chambered tomb at Cuween Hill on the Mainland of Orkney (OS: HY 363127) contains two runic inscriptions which are not mentioned in any publication that I am aware of. I noticed them when visiting the tomb in September 1989, and they have subsequently also been inspected by Raymond Lamb, Orkney Archaeologist, and David Parsons. Much of what follows is based on their observations.

On the south wall of the chamber is what is clearly a modern inscription. It reads: JAÞIBIÞR* inkibiorh, exactly as at Maes Howe, from which it was almost certainly copied. A postcard with this inscription is widely available in Orkney.

More interesting is the inscription on a single stone in the east wall of the chamber, 1.6 m. from the floor and 1 m. from the south wall, above and to the left of the entrance passage. The inscription is 85 mm. wide, sloping down to the right to avoid a fault in the stone. The individual runes are each about 25 mm. high and can be transcribed as follows: 3/1 2/1 1/4 3/1. The same cryptographic procedure as at Maes Howe would give the reading *fhmf* or *fhlf* (depending on the order of *m* and *l* in the futhark). No other method of decoding the runes gives a meaningful text.

Cuween Hill cryptic runes (reduced to 65% of natural size):

Although it is unusual (if not unique) to have a modern inscription in cryptic runes, there is nevertheless a strong possibility that the cryptic runes in Cuween are modern. The tomb was first excavated in the 1880s and the excavators found that the entrance passage had been walled up in prehistoric times. The excavators entered from above and found the chamber filled with debris (unlike Maes Howe, which was empty). It therefore seems unlikely, but not impossible, that the chambered tomb was entered at an earlier period. Moreover, the runes are quite lightly cut (again unlike Maes Howe) and may be quite fresh. If the runes are modern, they might be initials, like so many modern graffiti. (The nearby Wideford Hill chambered tomb is almost entirely covered in [non-runic] graffiti on the inside — it is a wonder that only one or possibly two tourists have done the same at Cuween.)

Nevertheless, cryptic runes were used. Although the inscription is meaningless, the runes are not improbable and were plausibly executed. There remains thus the possibility that Cuween Hill is yet another example of medieval Norse runes in Orkney.

Judith Jesch, Dept. of English Studies,
Univ. of Nottingham, Nottingham NG7 2RD

THE EICHSTÄTT CONFERENCE: "ANGLO-SAXON RUNIC WRITINGS"

An international conference on "Anglo-Saxon Runic Writings" was held in October 1989, under the direction of Professor Alfred Bammesberger, at the Catholic University of Eichstätt, West Germany. Some forty scholars from countries in Europe, America and the Antipodes gathered to discuss general principles of runic study, and specific examples of the way we should treat English (as opposed to Continental or Scandinavian) runes. The opening address, by R. I. Page, was "Anglo-Saxon runic studies: the way ahead?", and his question was answered or ignored by a distinguished panel of speakers: E. H. Antonsen, "Runes and Old English spelling"; H. Beck, "Sprachliche Argumente zum Aufkommen des Futhark"; J. Insley, "The Scandinavian runic inscriptions of the old fupark and Old English personal names"; K. Gosling, "A new runic find from London's waterfront"; M. Blackburn, "Coins and their evidence"; C. E. Fell, "The semantics of the word rune"; H. Eichner, "The Franks Casket"; C. Ball, "Inconsistencies in the runic inscription on the Ruthwell Cross"; R. Derolez, "Manuscript runes revisited"; R. W. V. Elliott, "Coming back to Cynewulf"; M. Osborn, "The lid as conclusion of the syncretic theme of the Franks Casket"; A. Quak, "Old Frisian and Old English runes"; J. Hines, "Some observations on the character and distribution of the runic inscriptions of early Anglo-Saxon England"; T. Looijenga, "Miscellaneous on yew wood and runic inscriptions"; H. F. Nielsen, "Unaccented vowels in runic Frisian and Ingvaemonic"; E. C. Polomé, "The Germanic names of the runes"; C. Hills, "The archaeological context of runic finds"; E. Seebold, "Die Stellung der englischen Runen im Rahmen der Überlieferung des älteren Futhark"; P. Pieper, "The bones with runic inscriptions from the Lower Weser river: New results of scientific investigations concerning the problem: original(s) or fake(s)"; K. Düwel, "Kontinentale Runenfunde". The proceedings of the conference are being prepared for publication under the editorship of Professor Bammesberger.

ARBEIDET VED RUNEARKIVET, OSLO

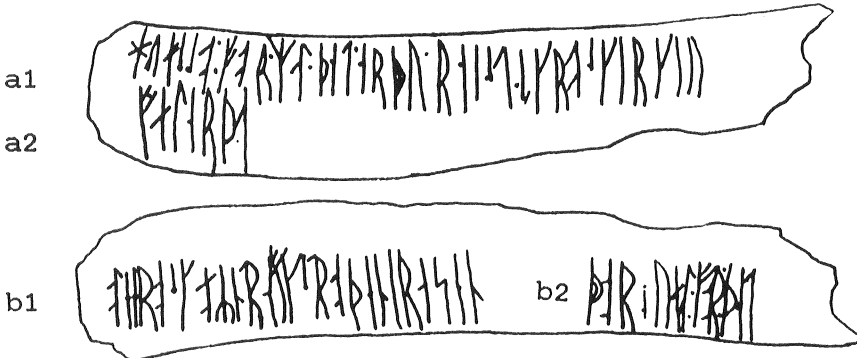
NYFUNN 1988 OG 1989

A318-A323 Oslo kommer fra Riksantikvarens utgravning i Oslo gate 6 i Gamlebyen, Oslo. A318-A321 og A323 er funn fra 1988 som Runearkivet ikke kjente til i fjor; de har tilvekstnummer i Oldsaksamlingen C. 37175 med de respektive G-numrene (=Gamlebyen) som undernummer. Brannlagsrelasjonene sannsynliggjør en arkeologisk datering av A318-A321 og A323 til sent 1100-tall eller tidlig 1200-tall; A318 og A323 kan imidlertid komme fra første halvdel av 1200-tallet. Utgravningsområdet ligger rett vest for Korskirke-ruinene. (Om fire bein med runer og rune-liknende tegn fra samme utgravning se Nytt om runer 4 [1989] s. 7 [A314-A317]. Merk at G-nummeret for A313 ble oppgitt i Nytt om runer 4 til å være det samme som G-nummeret for A314; det riktige funnummeret for A313 er: G. 51901.)

A318 Oslo (G. 73624) står på et snellehjul (dvs. vekt til en håndtein) av tre som er 59 mm i diameter og 15-16 mm høy; hullet i midten er noenlunde rektangulært og måler 12x15 mm. De tre runene står på den ene flatsiden, risset inn mot hullet. Bistaven på rune 2 løper langs kanten av hullet, og staven på rune 3 ender i hullet og er dermed noe kortere. Innskriften er 18 mm lang med 26-17/12 mm høye runer: $\text{þ}^{\text{N}} \text{þut}$. Dette kan være 1.pers.pres. þýt av þjóta 'dure, suse' eller akk.sg. av þutr 'dur, sus'; begge kunne være beskrivelser av lyden som en håndtein lager. Det er en forlengelse av staven på t-runen oppover forbi kvisten, og man kunne eventuelt lese þua , men det gir ikke noen rimelig tolkning.

A319 Oslo (G. 74063) står på en spillebrikke av tre, 46-47 mm i diameter og 13-14 mm høy. Det er en sprekk i overflaten midt på den ene flatsiden. Innskriften, som er 27 mm lang, står midt på denne siden, og sprekken går tvers over innskriften på langs. Det står, med 10-12 mm høye runer: $\text{IIPRN}^{\text{N}} \text{Sigr}$ sigrít:hthā, Sigríðr ???, "Sigrid ???".

A322 Oslo (G. 76979 — C. 37509) står på et stort fragment av et ribbein fra en ku eller okse, 233 mm lang og 44–33 mm bred. Beinets ble funnet i 1989 under en avsluttende arkeologisk utgravning i Oslo gate 6. Funnet dateres på grunnlag av brannlagsrelasjon til sent på 1100-tallet eller tidlig på 1200-tallet. Det er runer på begge sider. På den konvekse siden står en lang linje med runer (a1) langs den øverste kanten, pluss en kort linje (a2) langs den nederste kanten, nedenfor begynnelsen av a1. Runene er ca. 20 mm høye. På den konkave siden finnes en lang linje med ca. 20–25 mm høye runer (b1) langs den nederste kanten; etter et forholdsvis stort mellomrom kommer en kort linje med runer (b2). Det er tydeligvis samme hånd i a1 og b2, og kanskje også i a2; det er en annen hånd i b1. Det står følgende:

a1) huæsso:for·mál·þet·erpu·reist:ikroskirkiu, a2) **Fælerþa**,
 b1) óleeroskoyntráu[áú<f]kstrópenirazen, b2) þor:uæl:fór:-
 þet. Hversu fór mál þat er þú reist í Krosskirkiu? ??? /
Óli er óskeyndr auk stroðinn í rassinn. ??? vel fór þat.
 "Hvordan lød det utsagnet som du ristet i Korskirken? ???
 / Ole er 'uskjoldet' [skjoldløs] og pult i ræva [dvs. har
 hatt analt samleie]. ??? godt lød det." Rune 1 i a2 er en
 punktert f og translittereres her **F**; det kunne muligvis
 stå for v. Linje a2 kan kanskje tolkes: vel er þá "vel er
 da"(?). Det er imidlertid mulig at linje a2 har enkelt in-
 terpunktjonstegn foran siste rune, og da ville man vente
 et navn etterfulgt av á 'eier', men **Fælerþ** lar seg van-
 skelig tolke som personnavn. Første ord i b2 kunne ten-
 kes å være et forsterkende adverb. Den første risteren,
 som skriver med vokalharmoni (huæsso mot kirkiu), viser

et overveiende østnorsk målmerke i språket sitt: þet for þat. Privativprefiksen ó- kan muligens indikere at den andre risteren kommer lenger nordfra, kanskje fra Midt-Norge. Tolkning av bl ble gjort av Karin Fjellhammer Seim, Bergen. Hun skriver videre om denne "saftige godbiten" at det eneste belegget for ordet úskeyndr er som tilnavn på en person i Hákonar saga herðibreidds i Heimskringla, og at denne faktisk het Áli[=Óli]! Denne mannens voksne sønn, Munan, ble drept i en kamp i 1160, så faren var trolig død før "sent 1100-tall/tidlig 1200-tall" (dvs. innen den arkeologiske dateringen av beinet). Navnet Áli/Óli er relativt sjeldent, men blant dem som het det, er Ale Hallvardsson, Kong Sverres lendmann som falt ved Oslo i 1200. Seim greier ut om familieforholdene for Ale Uskeynd. Hans elskerinne eller kone, mor til Munan, var Tora Guttormsdotter, som også var kong Harald Gilles frille og mor til kong Sigurd Munn. Morsætten til Sigurd Munn var upopulær blant geistligheten, og dersom det virkelig dreier seg om Ale Uskeynd i beskyldningen for homofili på beinet, ville det passe godt med en prest som rister av utsagnet. Adjektivet úskeyndr er egentlig ikke presentert som tilnavn i innskriften. Ordet kan ha vært brukt for å beskrive en som "ubeskyttet (av skjold)" har hatt analt samleie. Når vedkommende het Óli, kan adjektivet úskeyndr være brukt for å alludere til den tidligere Áli med det tilnavnet. Korskirken i Oslo er nevnt for første gang i en tapt kongelig stadfestingsbrev fra 1248, men historikere har ofte antatt at kirken er fra slutten av 1200-tallet (eller tidligst fra 1240-årene); den blir nevnt neste gang i 1300.

A323 Oslo (G. 73361) står på et fint tilskåret trestykke som er 91 mm langt. Halvparten av gjenstanden har et tilnærmet firkantet tverrsnitt, mens den andre halvparten utgjøres av en bøyle. Bredden på sidene i den firkantede delen er 18-20 mm, mens bøylen er 30 mm bred. Det ovale hullet i bøylen måler 30x14 mm, og treet i selve bøylen er ca. 7 mm tjukk. Innskriften viser at gjenstanden har vært en amulett. Det står runer på alle fire av de plant skårne sidene; linjene er 34-45 mm lange og dekker stort sett skriveflaten. En side (c-linjen) er skadd. Innskriften lyder: YNDYMI | ÞYTRYI | SRYNDI | ÞYRYDI

a) kuþ:giti b) þæsermik c) p?roukiu? d) þæsærþik, dvs. Guð gæti þess er mik berr[?] auk[?] ??? þess er þik, "Måtte gud ta vare på den som bærer(?) meg ok(?) ??? den/det som deg(?)". Siste rune(?) i c-linjen på den skadde siden kommer inn i hullet og skal muligens leses t. (Tolkningsforslag for de to siste linjene mottas med takk.)

A324 Tingvoll kirke II, Nord-Møre, ble oppdaget i 1988 av kirketjener Olav Rolland, risset inn i veggen i Tingvoll kirke (jf. N446). Den står i murgangen i kirkens sydvegg like bak korskillet og er plassert vis-à-vis et vindu, i hodehøyde, dvs. 13 cm ned fra taket i trappegangen og 72 cm fra korskillet. Runene er ca. 4 cm høye, og hele innskriften er 12 cm lang; pilen/bumerket etterpå er 6 cm lang. Innskriften ble undersøkt av Terje Spurkland, Oslo, som leser følgende: þ†††R††† → þætaristi →, þetta risti [bumerke?], "Dette ristet NN [?;=bumerke]".

ARBEIDET

Feltarbeidet bestod av tjeneste- og forskningsreiser konsentrert om to hovedoppgaver: 1) skilting av runesteiner og 2) undersøkelse av runeinnskrifter i Valdres og i Borgund stavkirke som forberedelse til "The Third International Symposium on Runes and Runic Inscriptions" i Valdres i 1990. Reisene omfattet følgende:

1. N59 Fåberg ved Lillehammer ble vasket, skjøten mellom steindelene ble utbedret av Oldsaksamlingens tekniske personale, et avtrykk ble tatt og en kalkering laget, det siste som et ledd i skilting av steinen. Innskriften skal leses: *ruar:raisti:stain:þanā:af†ir:al†i:fabur:sin (ā= [t]).
2. Runeinnskriftene i Valdres, Oppland, ble undersøkt og videre dokumentert, en dag sammen med Ivar Aars og flere dager sammen med John Arild Stubberud. Følgende innskrifter ble undersøkt: N71 og N554-N559 Hedal stavkirke, N78 Hegge stavkirke, N77 Berge-kisten (nylesning: ræip-ulfr:kærþi:þerork), Einang-steinen, N76 og N560-N562 Slidredomen (N76 er bare streker, ikke runer; N560 leses kii og er ikke nødvendigvis runer), N74-N75 Lomen stavkirke (nylesning av begynnelsen av N75: r:p:k), N85-N87 og N564 Høre stavkirke [N87 er verken runer eller kristus-mono-

gram], N84 Vang-steinen, N80-82 og N563 Øye stavkirke (N80-N82 ble ikke funnet; N563 er et monogram).

N348-N383 Borgund stavkirke ble undersøkt, samt A309, som ble funnet av John Arild Stubberud (se Nytt om runer 4 [1989] s. 7). N357 skal vel leses kirkianakirkiu-uelliamik, dvs. Kirkjan á Kirkjuvelli á mik, "Kirken på Kirkevoll eier meg [=svalgangen]"; alle k-ene er vanlige k-runer. Siste ord i N368 er trolig mær 'møy' (brukt om Maria).

Følgende moderne innskrifter i Valdres ble undersøkt og dokumentert: 1) bautasteinen ved inngangsporten til Høre stavkirken som ble reist i 1882 til minne om Harald Hårfages Gyda, hun som nektet å gifte seg med ham før han hadde samlet Norge til et rike, ristet av læreren og bygdedikteren Hallvard Bergh og broren hans, Thomas: gupa-tutirairikskununks:uashirat:fustri | hunhaffpisirfurst:i-huk:aitnuriks:riki: || [baksiden:] pumas:auk:halvarþrris-turunar:þisar, dvs. "Gyda, datteren til kong Eirik, var her til oppfostring; hun var den første til å forestille seg et samlet Norges rike. / Thomas og Halvard ristet disse runene"; 2) to innskrifter i "Klæsberget" rett øst for Øystre Slidre alders- og sjukeheim på Moen bruk av Heggenes gård: I. (med 15-17 cm høye runer) gudbrand:-knutson:alfstad 1895-1905- moen:1914 [amtsskolelærer og -bestyrer Gudbrand Knutsen Alfstad kjøpte deler av Nordre Moen i 1895 og vel også i 1905; han døde i 1918], II. (med 4 cm høye runer) suein:hegge [Svein Hegge levde 1899-1923; han var med på å reise en bautastein med innskripsjon på Tingvang (ved kommunehuset) i 1914]; 3) to små trekubber fra Mellom Ranheim i Nord-Aurdal med innskriftene: I. knup knupsen ranum. 1874 | ingebaar knu | töllaiu arnesaan bakkø 1874 | anþe[?], II. iohanes tollev bakkø 1874 toll | ingeb io | þeþer knnup sen ranum, dvs. navnene Knut Knutsen Ranum, Ingeborg, Tollef Arnesen Bakke, Johannes Tollef(sen) Bakke og Peder Knutsen Ranum, pluss årstallet 1874. Runearkivet har opplysninger om et par andre innskrifter med tilknytning til Ranheim laget av noen av de samme personene.

3. I samarbeid med Jørgen Jensenius fra kirkeavdelingen ved Riksantikvaren ble en middelalderportal med dør som var spikret til veggen i våpenhuset i Høre stavkirke, tatt ned og satt opp igjen med rustfrie skruer. Innskrif-

tene på baksiden av døra ble undersøkt og fotografert. N89 skal leses agunnu, dvs. á Gunnu, "på(?) Gunna" (jf. Magnus Olsens tolkning av N88; dette var lest riktig av Johannes Sivesind og trykt i "Runene i Valdres", Valdres Bygdebok II [1959], s. 325).

4. Ved Bryggens Museum ble de latinske innskriftene kontrollert i forbindelse utarbeidelsen av "Rettingar og tillegg" til Norges Innskrifter med de yngre Runer bd. VI:1. Også innskrifter med erotisk innhold eller med metriske tekster ble undersøkt. Dessuten ble funnforholdene for flere runegjenstander sjekket.

5. Opplysningsskilt ble satt opp ved N187 Årdal kirke i Setesdal i Aust-Agder og N211 Søgne i Vest-Agder.

Som ledd i arbeidet som redaktør av serien Norges Innskrifter med de yngre Runer ble "Rettingar og tillegg" (hovedsakelig rettelser til bd. VI:1, og inkludert "Tillegg om funntilhøve, brannlagsrelasjon og datering") laget og "Litteratur og forkortelser" og "Registre" til bd. VI utarbeidet. Arbeidet med dette ble fullført i 1990.

Førstekonservator James E. Knirk
Runearkivet, Universitetets Oldsaksamling

NORGES INNSKRIFTER MED DE YNGRE RUNER, bd. VI:2

"Bryggen i Bergen: Forretningsbrev og eiermerker" ved Ingrid Sanness Johnsen, samt bl.a. "Rettingar og tillegg til N603-N647" ved James E. Knirk (Oslo 1990);

NORGES INNSKRIFTER MED DE YNGRE RUNER, bd. VI:1

"Bryggen i Bergen: Dei latinske innskriftene" ved Aslak Liestøl (Oslo 1980; opptr. 1991).

Bd. VI er nå komplett. Hele bindet koster Nkr. 250 og kan bestilles fra:

Riksarkivet — Kjeldeskriftavdelingen
Postboks 10 Kringsjå
0807 Oslo 8, Norge/Norway

ARBETET VID RUNVERKET, STOCKHOLM

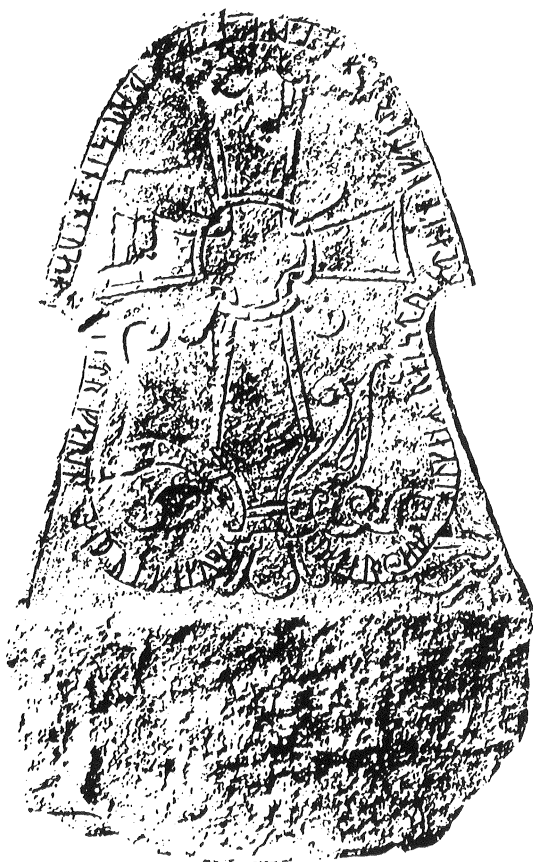
NYFYND 1988 (OCH 1989)

Nyfynden var få 1989. Dessa kommer därför att behandlas tillsammans med nyfynden från 1990, som var betydligt fler, i nästa årgång av Nytt om runer. I detta nummer ges en närmare presentation av 1988 års nyfynd, som bara kort omnämndes i Nytt om runer 4 (1989).

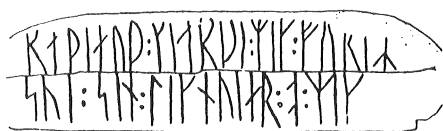
På Gotland påträffades en runsten på Hablingbo kyrkogård. Stenen låg ca 40 cm under markytan, 30 m söder om kyrkans torn, med ristningsytan uppåt. Stenen, som är av kalksten och har bildstensform, mäter 190 x 119 cm. Ornamentiken är utförd

i halvrelief. Runstenen står nu rest i Hablingbo kyrka. Inskriften lyder:
 uatar:auk...hilkaiR:-
 raistu:stain:iftir...
 hailka...f?pur:sin:hn:-
 uahR:?istr:farin...mip
 uikikum "Vatgair (?)
 och Hailgair (?)
 reste stenen efter
 Hailgi, sin fader.
 Han var faren västerut med vikingar".
 Hablingbostenens text ger det första belägget på ordet "viking" i självständig form från svenskt område.

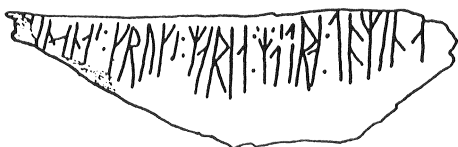
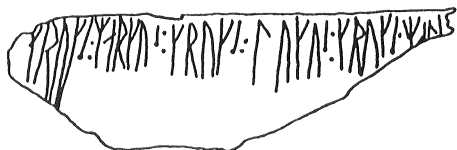
I februari 1987 kom ett brev till Runverket som innehöll två färgfotografier av ett litet runristat

föremål, troligen ett sandstensbryne, ca 12 cm långt, 3 cm brett och 2,5 cm tjockt. Enligt det medföljande brevet hittades föremålet 1982 vid ledningsgrävning i en trädgård i Visby i närheten av S:t Hans kyrkoruin. Tyvärr försvann föremålet innan upphittaren hann anmäla fyndet till Gotlands Fornsal. Fotografierna är dock tillräckligt tydliga för att ge en acceptabel uppfattning om föremålets utseende. Framsidan upptas av en runinskrift fördelad på två rader: **raþiaup:kiarþi:mik:furiR: | sui:sin:liknuiar:o:mik**, "Rodiaud gjorde mig för sin son(?). Liknvid(?) äger mig". På brynets ena smalsida finns en skissartad båtframställning. Snett ovanför båtens akter är åtta runor ristade diagonalt uppåt höger: **birþikiR** "byrding" ("börding"). På brynets andra smalsida finns en dekoration i form av några cirklar. Trots efterlysning i gotländska massmedier har brynet inte återfunnits. (Inskriften har behandlats ingående i "Runfynd 1988", Fornvännen 85 [1990] s. 26-29, och i Gotländskt Arkiv 61 [1989] s. 99-104.)

I samband med arkeologiska utgrävningar i kvarteret Trädgårdsmästaren i Sigtuna påträffades under 1988 nio runristningar i ben eller horn och ett litet runstensfragment. Den intressantaste texten finns på en bit av ett revben, som är ristat på båda sidorna. Inskriften skall möjligen, enligt förslag av James Knirk, läsas i omvänd ordning jämfört med den i Fornvännen 1990 redovisade. Den sida som där anges som sida b skall således läsas först. Inskriften lyder då: **kruks:markus:kruks:-lukus:kruks:ma??[-- | --]????anas:kruks:maria:matra:tomi-na**, "Crux Markus, crux Lucas, crux Ma(tteus?) (Crux Johannes[?], crux Maria, matra Domina [!; = mater Domini]."

På ett knivskaft av horn står ägarinskriften liku a knif "Lik(k)o äger kniven". En inskrift med stavlösa runor är anbragt på en fin 12,5 cm lång bennål. Inskriften har lästs sipufun men har ännu inte kunnat ges någon acceptabel tolkning. En fullständig fupark-inskrift, dock med runorna n och i omkastade, och en urspårad fupark-inskrift, fyra benbitar med några få runor (riø kops, ikiuat, p p | p u, resp. r:r:rirupa) utan säker språklig innebörd samt en liten stenbit med runorna sti utgör de resterande fynden.

VERKSAMHETEN 1989

Fältarbeten och författande av artiklar för Gotlands och Norrlands runinskrifter liksom för nyutgåvan av Ölands runinskrifter har fortsatt. Den 1988 inledda granskningen av landets alla runmonument som står utomhus för att kartlägga omfattningen och arten av skador som kan relateras till den förorenade luften och andra negative miljöfaktorer har också fortsatt. Det har redan kunnat konstateras att stenar på utsatta platser som vid större vägar far illa. Den löpande runstensvården har omfattat restaurerings- och lagningsinsatser för ett femtontal trasiga och svårt skadade stenar. Ett sjuttiototal runstenar har rengjorts, målats och skyltats.

Avdelningsdirektör Helmer Gustavson
Runverket vid Riksantikvarieämbetet

[Tillegg av redaktøren: Et runesteinsfragment funnet i 1988 ved Kolunda östergård i Stenkvista socken, Södermanland, ble trykt i "Runfynd 1988", Fornvännen 85 (1990) s. 30-31. Fragmentet er av rødaktig, finkornet granitt og måler 52x33x31 cm. På den ene siden står rester av en ornamentslyng og en korsarm, samt følgende innskrift med 9,5 cm høye runer: --]r:au[--. På den andre siden finnes rester av en korsarm samt følgende innskrift med 10-11 cm høye runer: --]?ra:hi[--. Merk at r-runen har den samme litt eiendommelige formen på begge sider.]

ADRESSENE TIL SENTRENE FOR RUNEFORSKNING

Danmark:

Runologisk-epigrafisk laboratorium
 Nationalmuseet
 Frederiksholms Kanal 12
 1220 København K
 Danmark

England:

Professor Ray Page
 Corpus Christi College
 Cambridge CB2 1RH
 England

Norge:

Runearkivet
 Universitetets Oldsaksamling
 Frederiks gate 3
 0164 Oslo 1
 Norge

Sverige:

Runverket
 Riksantikvarieämbetet
 Box 5405
 114 84 Stockholm
 Sverige

Tyskland:

Prof. Dr. Klaus Düwel
 Seminar für deutsche Philologie der
 Georg-August-Universität Göttingen
 3400 Göttingen
 Humboldtallee 13
 Bundesrepublik Deutschland

RUNIC RESEARCH IN THE BRITISH ISLES, THE NETHERLANDS, AND BELGIUM

In the fall of 1990, the editor of Nytt om runer sent out letters to all personal subscribers to the newsletter in the British Isles, the Netherlands, and Belgium, asking them to respond with information concerning the specifics of their scholarly interests in runes and outlining any current research projects in the field. The following is assembled from those responses.

Michael Barnes, professor at University College London, is interested in the origins and development of runic writing and teaches a two-and-a-half-year runology course as part of the University of London Scandinavian Studies Degree (soon to become two separate course units). He writes: "Although not unmoved by the message, I find the medium more congenial; my worries concern such mundane matters as the techniques of carving inscriptions, the different graphemic systems in use at various times, and the phonemic systems they reflect." His recent research has centred on the twelfth-century inscriptions in Maeshowe, a prehistoric chambered cairn on the Mainland of Orkney (cf. an article in Festskrift til Finn Hødnebo [1989] and three articles due to appear in 1991 or 1992). He has a full scholarly edition of these inscriptions in preparation, which is to be published in the near future in the Uppsala series "Runrön": Plans for the future include two collaborative projects: 1) publication of the Dublin runic inscriptions discovered during excavations in the 1970s and 1980s (together with Jan Ragnar Hagland, Ray Page, and a member of the National Museum of Ireland), 2) preparation of an edition of all the Scandinavian inscriptions of the British Isles outside Maeshowe and Man (together with Ray Page). When this work is completed, all currently known Scandinavian runic material in the British Isles will be available in scholarly editions.

M. S. Blackburn of the Fitzwilliam Museum, Cambridge, is preparing a catalogue of Anglo-Saxon runic coins, one

of the greatest needs in the field of Anglo-Saxon runic inscriptions. "We are lucky to have a skilled numismatist prepared to work on this subject," writes Ray Page.

Christine Fell, professor of Early English Studies at the University of Nottingham, relates the following: "My interest in runes is not that of a runologist. One problem of runic studies seems to me to be the extent to which they are often divorced from other disciplines of the period. My work links runic material with other aspects of Anglo-Saxon culture. I have written two papers on runes and semantics, one looking at the rune name mann, using the evidence of mann/maðr as a common noun in Old English and Old Norse, the second examining the word 'rune' itself, demonstrating the impossibility of treating Old English run, Old Norse rún and the modern English 'rune' as if they were all the same lexical item with the same implications and connotations. I have also worked on the distribution of runic and roman epigraphy in Anglo-Saxon England, analysing patterns of use, formulae and purpose. Future work will, I expect, continue to be on runes and semantics, runic scripts in the wider context of Anglo-Saxon epigraphic and scriptorium developments."

Kevin Gosling of The Museum of London writes that he is maintaining his interest in runes and writes occasional articles about new finds, but otherwise has no time for current research projects in runology due to his full-time work at the museum.

John Hines, a lecturer in the School of English Studies at the University of Wales in Cardiff, writes that his interests in runology lie primarily in the period up to and including the eighth century. He is concerned with questions of how early linguistic groupings within the Germanic family can be detected through runic inscriptions and specifically with the following topics: the introduction and use of runes in early Anglo-Saxon England and the issue of Anglo-Frisian runic relationships. The latter topics are discussed in an introductory way in a forthcoming article in Anglo-Saxon and Continental Runes, ed. A. Bammesberger (the Eichstätt conference).

Judith Jesch, lecturer in Viking Studies in the Department of English Studies at the University of Nottingham, relates: "In both teaching and research, I am primarily interested in runic inscriptions as a source for the history (using the word in its widest sense) of the Viking Age. I have recently completed a book on Women in the Viking Age (Boydell and Brewer, 1991?), with a chapter on the runic evidence. I am contemplating compiling a guide to English place names in Norse sources, which will include some runic material."

Ray Page, Elrington & Bosworth Professor of Anglo-Saxon at Cambridge (where he teaches Old English and Old Norse literatures and history) and Librarian of Corpus Christi College, Cambridge, writes: "In England we do not have the great runological institutes of Scandinavia and Germany, and in consequence there is comparatively little group work done in runic studies: we tend to work as individuals. Moreover, to many of us runes are only part of our total research. Runes play a fairly small part in my work. My own interests are in the links between English and Frisian runic traditions, with the need to clarify the nature of 'Anglo-Frisian runes' (and for this I have initiated some cooperative work with Hans Frede Nielsen and Patrick Stiles), and with the new runic finds that are changing the general picture of the distribution of the script in Anglo-Saxon England. Now seems to me also the time for a detailed look at some of the runic/rune-like symbols found on some of our Anglo-Saxon artefacts to try to identify their link to the runic tradition proper." After his retirement in September 1991, Ray Page is being encouraged to resume work on his corpus from 1969 of Anglo-Saxon runic inscriptions and bring it up to date with the addition of all the new finds. Recently he was part of a team of scholars who spent some time in Dublin examining the evidence for the city's epigraphical tradition in the Viking Age. He is examining the twelve Norse runic (or rune-like) texts from the recent excavations, and in cooperation with Michael Barnes, Jan Ragnar Hagland, and Chris Fell (who is working on the Anglo-Saxon non-runic material) plans

to publish a monograph on these through the Royal Irish Academy.

Hermann Pálsson, professor emeritus at the University of Edinburgh, writes (in Icelandic, as usual) that he is interested mainly in the vocabulary and syntax of runic inscriptions, especially the ones from Bergen, and specifically those of some length where one can get closer to the spoken language of the townspeople of the time.

Drs. Tineke Looijenga has studied Scandinavian languages and Old Germanic philology at the University of Groningen since 1985, specialising more or less by coincidence in runes. She has given papers or written articles (and a thesis) on Frisian inscriptions: the Westeremeden runestick, the Bernsterburen whalebone staff, and the Doijum bone piece with ornaments and rune-like signs. She is at present working on a new interpretation of the Rasquert swordhandle, which is scheduled for publication in 1991, and intends to continue with her investigations of Frisian and English runic inscriptions.

Jan Meijer, a retired teacher of English from Zwolle, the Netherlands, wrote (in Danish) that he is most interested in the technical side of inscriptions, that is: how they were made, and the attitudes of carvers as well as readers to the inscriptions. He is currently working on an article concerning "(il)literacy" and runic inscriptions, mainly from the Viking Age, and has recently completed an article on spatial planning in Viking Age runic inscriptions (to appear in "Runrön").

Dr. Arend Quak, main lecturer in the section for Old Germanic Languages of the Scandinavian Department at the University of Amsterdam, is interested mainly in the onomastic material in runic inscriptions. At present he is working with runic inscriptions found in the Netherlands, mainly those from Frisia. He is co-authoring with Marlies Philippa a popular but scientific book in Dutch on runes and runic inscriptions; the book will include a survey of all runic inscriptions found in the Netherlands.

Drs. Kees Samplonius, teacher of Old Icelandic at the University of Amsterdam, writes that he stayed some time in Uppsala five years ago, focusing on the conditions that caused /ð/ to disappear in certain positions. The preliminary paper (25 pp.) will soon appear in a final version: Notes on the loss of /ð/ in Old Scandinavian, particularly Rune-Swedish. The runic inscriptions (both in the older and the younger futhark) on which he occasionally works are almost exclusively of Scandinavian origin. It is above all the language behind the runes that interests him, and although his emphasis used to lie on philology, he has now drifted towards a more linguistic approach. At present he is working on a paper on the problematic name kunuar appearing on several runestones in Sweden, and on reviews of the first two issues of "Runrön".

René L. M. Derolez, professor emeritus at the Rijksuniversiteit in Gent, writes that he is mainly interested in, and continuing research on: "a) the runes as a graphic system and their relationship to the underlying phonemic system; b) the transformations of point (a), especially in Anglo-Saxon England; c) Anglo-Saxon runes, both epigraphic and manuscript, and their diffusion on the Continent."

ESHANESS, SHETLAND, AND BOURNE, MASSACHUSETTS

Further to my article on the Eshaness fragment in Nytt om runer 4 (1989), pp. 16-17: It is an interesting coincidence that the last three runes on the fragment are very similar to the last three symbols on the Bourne stone, Massachusetts. Marquardt's bald statement that this latter stone contains "Mehrere Zeichen, nicht Runen" does not therefore, for the moment at least, satisfy me, and I plan to investigate this further in the coming months.

Ian J. Kirby, Section d'anglais,
Université de Lausanne, CH-1015 Lausanne,
Switzerland

RUNEBIBLIOGRAFI 1989

Andersson, Thorsten. Anm. av Hermann Reichert, Lexikon der altgermanischen Namen, 1. Teil: Text (1987). Namn och Bygd 77 (1989) s. 153-55.

—. Anm. av Runor och runinskrifter (1987). Namn och Bygd 77 (1989) s. 155-57.

Antonsen, Elmer H. "The Runes: The Earliest Germanic Writing System." I: The Origins of Writing. Red. Wayne M. Senner. Lincoln/London: Univ. of Nebraska Press, 1989, s. 137-58.

Axboe, Morten, Klaus Düwel, Karl Hauck, Lutz von Padberg, & Heike Rulffs. Die Goldbrakteaten der Völkerwanderungszeit: 3,1 Ikonographischer Katalog (IK 3, Text). Münstersche Mittelalter-Schriften, 24/3,1. München: Fink, 1989. 374 s. [Jf. Hauck, Karl, Die Goldbrakteaten ...]

Axboe, Morten, se Lamm, Jan Peder, & Morten Axboe.

Bammesberger, Alfred. "Urgermanisch *lugabur(ij)a-." I: Indogermanica Europaea: Festschrift für Wolfgang Meid zum 60. Geburtstag am 12. 11. 1989. Red. Karin Heller et al. Grazer Linguistische Monographien, 4. Graz: Institut für Sprachwissenschaft der Universität Graz, 1989, s. 17-28.

Barnes, Michael P. "Runic Orthography West of the Ocean: An Analysis of Some Unusual Spellings in the Maeshowe Inscriptions." I: Festschrift til Finn Hødnebo 29. desember 1989. Red. Bjørn Eithun et al. Oslo: Novus, 1989, s. 19-37.

Beverfjord, Aud. "Om fiskerett i runeinnskrifter." Spor: Fortidsnytt fra Midt-Norge [Vitenskapsmuseet, Trondheim] 4:1 (1989) s. 47. [N58 Li, N236 Sele.]

Bradley, Daniel J. "The Old English Rune Poem: Elements of Mnemonics and Psychoneurological Beliefs." Perceptual and Motor Skills 69:1 (Aug. 1989) s. 3-8.

Bremmer, Rolf H., Jr. "Hermes-Mercury and Woden-Odin as Inventors of Alphabets: A Neglected Parallel." I: Palaeo-germanica et Onomastica: Festschrift für J. A. Huisman zum 70. Geburtstag. Red. Arend Quak & Florus van der Rhee. (=Amsterdamer Beiträge zur älteren Germanistik 29 [1989]). Amsterdam/Atlanta, Georgia: Rodopi, 1989, s. 39-48.

Brunius, Teddy. "Ryttaren på Rökstenen: Alder och innebörd." Samlaren: Tidskrift för svensk litteraturvetenskaplig forskning 109-1988 (1989) s. 7-17.

Cucina, Carla. Il tema del viaggio nelle iscrizioni runiche. Studi e ricerche di linguistica e filologia, 2. Pavia: Gianni Iuculano Editore, 1989. x+795+XLII s.

Düwel, Klaus. "Der runenbeschriftete Holzgriff aus Schleswig - zur Deutung einer rätselhaften Inschrift." I: Ausgrabungen in Schleswig, Berichte und Studien, 7 (=Das archäologische Fundmaterial, I). Red. Volker Vogel. Neumünster: Karl Wachholtz, 1989, s. 43-82. [Jf. Grønvik, Ottar, "Zur Deutung ...".]

—. "Runenritzende Frauen." I: Studia Onomastica: Festschrift till Thorsten Andersson den 23 februari 1989. Stockholm: Almqvist & Wiksell Int., 1989, s. 43-50. Tryckt også i Namn och Bygd 77 (1989) s. 47-54.

—. Se Axboe, Morten, Klaus Düwel et al.

Ebel, Else. Anm. av Peter Pieper, Die Weser-Runenknochen (1989). Beiträge zur Namenforschung, Neue Folge 24 (1989) s. 424-25.

Elliott, Ralph W. V. Runes: An Introduction. 2. rev. utg. Manchester: Manchester Univ. Press / New York: St. Martin's, 1989. xiv+151 s.

Elmevik, Lennart, & Lena Peterson. "Projektet De vikingatida runinskrifternas kronologi." I: Projektet De vikingatida runinskrifternas kronologi [se der], s. 7-11.

Flowers, Stephen. The Galdrabók: An Icelandic Grimoire.

York Beach, Maine: Samuel Weiser, 1989. 135 s. [Overs. av En isländsk svartkonstbok från 1500-talet, utg. Nat. Lindqvist (Uppsala, 1921).]

Fuglesang, Signe Horn. "Viking and medieval amulets in Scandinavia." Fornvännen 84 (1989) s. 15-27 [særlig 23-24, 27].

Gosling, Kevin. "Alshuskorset og en blyplate fra Tønsberg." I: MindreAlv, 3 (=Arbok III, Fredrikstad Museum, 1986-89). Fredrikstad: Fredrikstad Museum, 1989, s. 86-92.

—. "The Runic Material from Tønsberg." I: Universitetets Oldsaksamling, Arbok 1986-88. Oslo: Universitetets Oldsaksamling, 1989, s. 175-87.

Gräslund, Anne-Sofie. "Gud hjälpe nu väl hennes själ': Om runstenskvinnorna, deras roll vid kristnandet och deras plats i familj och samhälle." Tor: Tidskrift för nordisk fornkunskap 22 (1988-89) s. 223-44.

Grønvik, Ottar. "Zur Deutung des runenbeschrifteten Holzgriffes aus Schleswig." I: Ausgrabungen in Schleswig, Berichte und Studien, 7 (=Das archäologische Fundmaterial, I). Red. Volker Vogel. Neumünster: Karl Wachholtz, 1989, s. 83-99. [Jf. Düwel, Klaus, "Der runenbeschriftete ...".]

Hagland, Jan Ragnar. "Af merkikeflum frá Niðarósi: Frekara ljósi varpað á heimildir íslenskrar verslunarsögu á miðöldum." Saga: Tímarit Sögufélags 27 (1989) s. 153-56.

—. "Islands eldste runetradisjon i lys av nye funn frå Trondheim og Bergen." Arkiv för nordisk filologi 104 (1989) s. 89-102.

—. "'Dei yngste runene' i ein variant frå Karmsund." I: Festskrift til Finn Hødnebo 29. desember 1989. Red. Bjørn Eithun et al. Oslo: Novus, 1989, s. 91-101.

Halsall, Maureen. "Runes and the Mortal Condition in Old English Poetry." Journal of English and Germanic Philology 88 (1989) s. 477-86.

Hauck, Karl, Morten Axboe, Herbert Lange & Lutz von Padberg. Die Goldbrakteaten der Völkerwanderungszeit: 3,2 Ikonographischer Katalog (IK 3, Tafeln). Münstersche Mittelalter-Schriften, 24/3,2. München: Fink, 1989. xv+141 s. [Jf. Axboe, Morten, et al., Die Goldbrakteaten ...]

Hermann, Rüdiger. "Attos Gabe: Die Inschrift der Runenfibel von Soest und ihre Sprache." Niederdeutsches Jahrbuch [Verein für niederdeutsche Sprachforschung, Hamburg] 112 (1989) s. 7-19.

Hines, John. Anm. av Runor och runinskrifter (1987); The Bryggen Papers, Supplementary series No. 2 (1988); Birgit Sawyer, Property and Inheritance in Viking Scandinavia (1988). Saga-Book of the Viking Society 22:7 ([1986]-1989) s. 470-73.

Hughey, M., & M. Michlovic. "'Making History': The Vikings in the American Heartland." Politics, Culture, and Society 2 (1989) s. 338-60.

Hultgård, Anders. Anm. av Ivar Lindquist, Religiösa runtexter III (1987). Svenska Landsmål och Svenskt Folkliv 111-1988 (1989) s. 137-45.

Jægtnes, Inger Vågen. Fra Hidras historie: Oldtiden, Fra fiskerens hverdag ca. 1900, Emigrasjonstiden 1900-1930, Okkupasjonstiden 1940-45. [Oslo]: eget forlag, 1989, 90 s. [S. 17-20: "Reistadsteinen".]

Kaul, Flemming. "Falske runer skulle lure arkeologene" [om Kensington-steinen]. S. 43 i: Inge Damm. "Vikingenes sommerhus finnes i Amerika." Illustrert vitenskap [Oslo] 1989:2 s. 43-51, 88.

Kjellson, Lennart. "Visst kunde lagmännen läsa." Populär arkeologi [Lund] 7:2 (1989) s. 8.

Kousgård Sørensen, John. "Om personnavne på -vi/-væ og den førkristne præstestand: Med nogle overvejelser over en omstridt passage i Glavendrup-stenens indskrift." Danske Studier 84 (1989) s. 5-33.

—. Anm. av Runor och runinskrifter (1987). Studia anthroponymica Scandinavica 7 (1989) s. 167-69.

Lagman, Svante. "Till försvar för runristarnas ortografi." I: Projektet De vikingatida runinskrifternas kronologi [se der], s. 27-37. [Rev. versjon av "Till försvar ...", i: Studier i svensk språkhistoria (1988).]

—, & Henrik Williams. "Beskrivning av datorlagringen av det vikingatida runmaterialet." I: Projektet De vikingatida runinskrifternas kronologi [se der], s. 13-26.

Lamm, Jan Peder, & Morten Axboe. "Neues zu Brakteaten und Anhängern in Schweden." Frühmittelalterliche Studien 23 (1989) s. 453-77.

Larsson, Mats G. "Nyfunna runor i Hagia Sofia." Fornvännen 84 (1989) s. 12-14.

Liepe, Lena. "Sigurdssagan i bild." Fornvännen 84 (1989) s. 1-11.

Looijenga, Tineke. "De Weser-Runen-Knochen: Raar maar waar?" (=Anm. av Peter Pieper, Die Weser-Runenknochen [1989]). Westerheem [Archeologische Werkgemeinschaft voor Nederland, Schagen] 38 (1989) s. 294-97.

Lökkegaard Poulsen, Karen. "Runesten på Lolland-Falster." Lolland-Falsters Historiske Samfund, Årbog [Ny-købing Falster] 77 (1989) s. 65-86.

McKinnell, John, se Owen, Olwyn, & John McKinnell.

Meli, Marcello. "Considerazioni sugli appellativi femminili nelle iscrizioni runiche più antiche." Quaderni di lingue e letterature [Verona] 14 (1989) s. 137-47.

Metcalf, D. M. "A Plate of Anglo-Saxon Coins found at Reculver, Kent in the Eighteenth Century." British Numismatic Journal 58-1988 (1989) s. 126-29. [Illustrasjon av en Æpiliræd-mynt.]

Mjöll Snæsdóttir. "Ráði sá er kann: Óráðinn rúnatexti frá Stóruborg undir Eyjafjöllum." Árbók hins Íslenska Fornleifafélags 1988 (1989) s. 29-34.

Møllerop, Odmund. "Fra forhistorien i Klepp." Frá haug ok heiðni [Arkeologisk museum i Stavanger] 12 (1988-89) s. 201-12 [s. 212: N228 Tu, N225 Klepp I].

Nedkvitne, Arnved. "Runepinner og handelshistorie." Historisk tidsskrift [Oslo] 68 (1989) s. 348-50.

Odenstedt, Bengt. "The Frisian Inscription from Britsum — a Reappraisal." I: Instead of Flowers: Papers in Honour of Mats Rydén on the Occasion of his Sixtieth Birthday, August 27, 1989. Red. Bengt Odenstedt & Gunnar Persson. Acta Universitatis Umensis, 90. Umeå/Stockholm: Almqvist & Wiksell Int., 1989, s. 155-61.

—. "Further Reflections on the Meldorf Inscription." Zeitschrift für deutsches Altertum und deutsche Literatur 118 (1989) s. 77-85.

Owen, Olwyn, & John McKinnell. "A Runic Inscription from Tuquoy, Westray, Orkney." Medieval Archaeology 33 (1989) s. 53-59.

Page, Raymond Ian. "Roman and Runic on St Cuthbert's Coffin." I: St Cuthbert, his Cult and his Community to AD 1200. Red. Gerald Bonner et al. Woodbridge, Suffolk: Boydell, 1989, s. 257-65.

—. Runen. Houten: Fibula/Unieboek, 1989. 64 s. [Overs. til nederlandsk av Runes: Reading the Past (1987).]

Peterson, Lena. Svenskt runordsregister. Runrön, 2. Uppsala: Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet, 1989. vi+79 s.

—. Anm. av Hermann Reichert, Lexikon der altgermanischen Namen, 1. Teil: Text (1987). Studia anthroponymica Scandinavica 7 (1989) s. 166-67.

— . Se Elmevik, Lennart, & Lena Peterson.

Petersson, Conny L. A. Runstenar i östra Östergötland. Borensberg: Noteria, 1989. 48 s.

Pieper, Peter. Die Weser-Runenknochen: Neue Untersuchungen zur Problematik: Original oder Fälschung. Archäologische Mitteilungen aus Nordwestdeutschland, Beiheft, 2. Oldenburg: Isensee, 1989. 313 s.

Polomé, Edgar C. Essays on Religion. Journal of Indo-European Studies, Monograph, 6. Washington, D.C.: Institute for the Study of Man, 1989. [S. 68-137: "Germanic Religion: An Overview"; s. 139-44: "Postscript" (Nordendorf I).]

Poulsen, Karen Lökkegaard, se Lökkegaard Poulsen, Karen.

Projektet De vikingatida runinskrifternas kronologi: En presentation och några forskningsresultat. Runrön, 1. Red. Lennart Elmevik & Lena Peterson. Uppsala: Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet, 1989. 50 s.

Quak, Arend. "Zwei Runeninschriften in Amsterdam." I: Palaeogermanica et Onomastica: Festschrift für J. A. Huisman zum 70. Geburtstag. Red. Arend Quak & Florus van der Rhee. (=Amsterdamer Beiträge zur älteren Germanistik 29 [1989]). Amsterdam./ Atlanta, Georgia: Rodopi, 1989, s. 163-69.

Salberger, Evert. "Binamnet i Kareby-funtens bindruna." Studia anthroponymica Scandinavica 7 (1989) s. 53-69.

— . "fiarri · austarla · do: österfärder i runinskrifter." Studia archaeologica ostrobotniensia 1988 (1989) s. 77-93.

— . "Granby-hällen och Lidingö-hällen." Arkiv för nordisk filologi 104 (1989) s. 36-48.

— . "kupniutr : þrusun: Ett namnskick på Hög-stenen med stavlösa runor." Studia archaeologica ostrobotniensia 1988 (1989) s. 114-27.

—. "Runo: Ett runsvenskt önamn?" Ortnamnssällskapets i Uppsala årsskrift 1989 s. 42-53.

—. "Runstenar vid Dagsnäs." Västgötalitteratur [Föreningen för västgötalitteratur, Skara] 1989 s. 17-78.

—. "U 690 och U 695: Inskrifternas attribuering." Studia archaeologica ostrobotniensia 1988 (1989) s. 127-40.

Santesson, Lillemor. "En blekingsk blotinskrift: En nytolkning av inledningsraderna på Stentofstenen." Fornvännen 84 (1989) s. 221-29.

—. "𐌱 - en förenklad 𐌱-runan?" Arkiv för nordisk filologi 104 (1989) s. 10-35.

Sawyer, Birgit. "Kvinnor som brobyggare - vad runinskrifter kan berätta." Häften för kritiska studier 22:2 (1989) s. 30-46.

—. "Vikingatida runstenar - i Sigtuna och övriga Skandinavien." I: Avstamp - för en ny Sigtunaforskning: 18 forskare om Sigtuna Red. Sten Tesch. Sigtuna: Kommittén för Sigtunaforskning / Sigtuna Museer, 1989, s. 80-87.

—. "Det vikingatida runstensresandet i Skandinavien." Scandia 55 (1989) s. 185-202, 327-328 ("The erection of rune-stones in Viking-Age Scandinavia").

Schmidt, Berthold. Anm. av Karl Hauck, Morten Axboe et al., Die Goldbrakteaten der Völkerwanderungszeit 1,1-3, 2,1-2 (1985-86). Deutsche Literaturzeitung 110 (1989) s. 756-58.

Seelow, Hubert. Anm. av Karl Hauck, Morten Axboe et al., Die Goldbrakteaten der Völkerwanderungszeit 1,1-3, 2,1-2 (1985-86). Anzeiger für deutsches Altertum und deutsche Literatur 100 (1989) s. 60-66.

Seim, Karin Fjellhammer. "Runeinnskrifter fra Trondheim og Bergen som kilder til Islandshandelens historie?: Et innfløkt proveniens-spørsmål." Historisk tidsskrift [Os-

lo] 68 (1989) s. 333-47.

—. "Runematerialet på Bryggen: Kulturkonferansen for Hordaland 1988, seksjon forskning 11. November 1988." I: Eigenproduksjon, nr. 35. Bergen: Nordisk institutt, Universitetet i Bergen, 1989, s. 61-66.

Smirnitskaja, Ol'ga Aleksandrovna. "Drevnejšie runičeskie nadpisi kak pamjatnik protosticha" [=De eldste runeinnskriftene som rester av urvers]. I: Épos Severnoj Evropy: Puti évolucii. Red. N. S. Čemodanov. Moskva: MGU [=universitetsforlaget], 1989, s. 35-68.

Snædal, Thorgunn. "'Rodiaud gjorde mig' – en kvinnlig runristare på Gotland." Gotländskt Arkiv 61 (1989) s. 99-104.

—. "Runstenar trivs bäst i öppna landskap." Bygd och Natur: Tidskrift för hembygdsvård 70:2 (1989) s. 17-19.

Snæsdóttir, Mjöll, se Mjöll Snæsdóttir.

Stoklund, Marie. "Erik Moltke." I: Vetenskaps societeten i Lund, Arsbok 1988 (1989), s. 141-44.

—. "Runer 1988"; "Runes 1988." I: Arkæologiske udgravninger i Danmark 1988. Red. Rigsantikvarens Arkæologiske Sekretariat. København: Det Arkæologiske Nævn, 1989, s. 205-08.

Stolt, Bengt. "En runtext från 1720-talet." Fornvännen 84 (1989) s. 28-32.

Strid, Jan Paul. "Ludvig, Auðun och Opbiorn: Om ett personnamnelement och den runsvenska utvecklingen av diftongen au." Studia anthroponymica Scandinavica 7 (1989) s. 5-24.

Sørensen, John Kousgård, se Kousgård Sørensen, John.

Toporova, Tat'jana Vladimirovna. "K sopostavitel'nomu analizu sintaksisa runičeskich nadpisej" [=Til sammenliknende analyse av syntaks i runeinnskrifter]. I: XI

Vsesojuznaja konferencija po izučeniju istorii, èkonomiki, literatury i jazyka Skandinavskich stran i Finljandii: Tezisy dokladov. Moskva: Institute of the History of the USSR, del 2 s. 415-18.

Unverhau, Dagmar. "Pastor Prehn sen. und der Bjolderuper Runenstein." Die Heimat [Neumünster] 96 (1989) s. 37-54.

Ureland, P. Sture. "Some contact structures in Scandinavian, Dutch, and Raeto-Romansch: inner-linguistic and/or contact causes of language change." I: Language Change: Contributions to the Study of Its Causes. Red. Leiv Egil Breivik & Ernst Håkon Jahr. Trends in Linguistics, 43. Berlin / New York: Mouton de Gruyter, 1989, s. 239-76 [særlig s. 252-62: "Scandinavian SOV structure"].

Vennemann, Theo. "Wer hat das andere Horn gemacht? Zum Numerus von horna in der Gallehus-Inschrift." Beiträge zur Geschichte der deutschen Sprache und Literatur 111 (1989) s. 355-68.

Westlund, Börje. "Kvinneby — en runinskrift med hittills okända gudanamn?" (= Anm. av Ivar Lindquist, Religiösa runtexter 3: Det vikingatida kvädet på en kopparplåt från Södra Kvinneby i Stenåsa socken, Öland [1987]). Studia anthroponymica Scandinavica 7 (1989) s. 25-52.

Williams, Henrik. "Guds moder och Asgisl? En bön och ett mansnamn i U 126." I: Projektet De vikingatida runinskrifternas kronologi [se der], s. 39-50. [Rev. versjon av "En böneformel och ett mansnamn: Till tolkningen av U 126", Saga och Sed 1986 (1988).]

—. Se Lagman, Svante, & Henrik Williams.

Wulf, Fred. "Goðr in Runeninskriften Götalands." I: Alt-nordistik, Vielfalt und Einheit: Erinnerungsband für Walter Baetke (1884-1978). Red. Ernst Walter & Hartmut Mittelstädt. Weimar: Hermann Böhlau Nachfolger, 1989, s. 109-18.

Aneman, Claes. "Runbelägget til sihtunum." I: Studia Onomastica: Festskrift till Thorsten Andersson den 23

februari 1989. Stockholm: Almqvist & Wiksell Int., 1989, s. 441-45. [Trykkes også senere i Namn och Bygd.]

Kensingtonia:

Schmeissner, Rainer H. Runen in Amerika? Schriften zur Geschichts- und Landeskunde Amerikas. Laaber-Waldetzenberg: Nunnenbeck, 1989. 178 s.

Fantastisk:

Cheru [=Olaf Thorbrugge]. Runenorakel: Magie der Germanen. Bergen, Tyskland: Peyn und Schulze, 1989. 104 s.

Grosjean, Jean. Runes. Paris: Le Cherche Midi, 1989. 45 s.

Inanna. Das Runenbuch für Frauen. Bonn: Gisela Meussling, 1989. 224 s.

Line, David, & Julia Line. Das Geheimnis der Runen: Praxis der Schicksalsdeutung. München: Droemer Knaur, 1989. 136 s. [Overs. av Fortune-Telling by Runes (1984).]

Marby, Friedrich Bernhard. Der germanische Einweihungsweg in Sinnbildern und Symbolen mittels der germanischen Runen-Gymnastik. Stuttgart: Spieth, 1989. 83 s.

Peschel, Lisa. A Practical Guide to the Runes: Their Uses in Divination and Magick. St. Paul, Minnesota: Llewellyn, 1989. 171 s.

Strömberg, Carl-Michael. Runornas erotik. Stockholm: Surrealistförlag, 1989. 35 s.

Thorsson, Edred. Rune Might: Secret Practices of the German Rune Magicians. St. Paul, Minnesota: Llewellyn, 1989. xiv+160 s.

Tyson, Donald. Power of the Runes Kit [med 24 kort og 4 terninger]. St. Paul, Minnesota: Llewellyn, 1990. 224 s.

SUPPLEMENT TIL RUNEBIBLIOGRAFI 1988

Antonsen, Elmer H. "On the Mythological Interpretation of the Oldest Runic Inscriptions." I: Languages and Cultures: Studies in Honor of Edgar C. Polomé. Red. Mohammed Ali Jazayery & Werner Winter. Berlin / New York / Amsterdam: Mouton de Gruyter, 1988, s. 43-54.

Berg, Svante. "Öpir ristade runorna." Populär arkeologi [Lund] 6:3 (1988) s. 22-23.

Bóna, István. "Schmuck aus einem Frauengrab (87. Bezenye, Komitat Győr-Sopron — Paprét)." I: Die Langobarden: Von der Unterelbe nach Italien. Red. Ralf Busch. Veröffentlichungen des Hamburger Museums für Archäologie und die Geschichte Harburgs (Helms-Museum), 54. Neumünster: Karl Wachholtz, 1988, s. 276-77.

Brennecke, Detlef. "Vom Nutzen der Fälschung: Der 'Runenstein' von Kensington (Minnesota)." I: Gefälscht!: Betrug in Politik, Literatur, Wissenschaft, Kunst und Musik. Red. Karl Corino. [Nördlingen]: Greno, 1988, s. 355-65.

Brink, Stefan. "Vattrång, Vattlång och Yttre." Ortnamns-sällskapet i Uppsala årskrift 1988 s. 5-25.

Cercignani, Fausto. "The Elaboration of the Gothic Alphabet and Orthography." Indogermanische Forschungen 93 (1988) s. 168-85.

Ebbinghaus, Ernst A. Anm. av R. I. Page. Runes (1987). General Linguistics 28 (1988) s. 149-51.

Elliott, Ralph W. V. "Runes and Their Uses, I." Eigo Seinen 134 (1988) s. 486-89.

Gosling, Kevin. "An Anglo-Saxon Runic Inscription from Wardley near Uppingham." Transactions of the Leicestershire Archaeological and Historical Society 62 (1988) s. 80-82.

Kjellson, Lennart. "Var Rökstenen ett trestenarör?" Populär arkeologi [Lund] 6:3 (1988) s. 24-25.

Kramarz, Susanne. Anm. av Ottar Grønvik, Runene på Eggjasteinen (1985). Zeitschrift für deutsche Philologie 107 (1988) s. 470-74.

Lagman, Svante. "Till försvar för runristarnas ortografi." I: Studier i svensk språkhistoria. Red. Gertrud Pettersson. Lundastudier i nordisk språkvetenskap, A 41. Lund: Lund Univ. Press, 1988, s. 165-77.

Lundberg, Bengt A. "Att fotografera runstenar." Fornvännen 83 (1988) s. 98-103.

Löfving, Carl. "När blev Västsverige en del av Sveariket?" Populär arkeologi [Lund] 6:4 (1988) s. 33-35.

Mel'nikova, Elena A., & E. N. Nosov. "Amulety s runičeskoj nadpis'ju s Gorodišča pod Novgorodom (Amulets with Runic Inscription from Gorodische near Novgorod)." I: Drevnejšie gosudarstva na territorii SSSR: Materialy i issledovanija, 1986 god. Moskva: "Nauka", 1988, s. 210-22.

Nedoma, Robert. Die bildlichen und schriftlichen Denkmäler der Wielandsage. Göppinger Arbeiten zur Germanistik, 490. Göppingen: Kümmerle, 1988. 329 s.

Penzl, Herbert. "The Horn of Gallehus and the Subgrouping of the Germanic Languages." I: Languages and Cultures: Studies in Honor of Edgar C. Polomé. Red. Mohammad Ali Jazayery & Werner Winter. Berlin / New York / Amsterdam: Mouton de Gruyter, 1988, s. 489-508.

Rolle, Renate. "Archäologische Bemerkungen zum Warägerhandel." I: Oldenburg - Wolin - Staraja Ladoga - Novgorod - Kiev: Handel und Handelsverbindungen im südlichen und östlichen Ostseeraum während des frühen Mittelalters; Internationale Fachkonferenz des Deutschen Forschungsgemeinschaft vom 5.-9. Oktober 1987 in Kiel. Bericht der Römisch-Germanischen Kommission, 69. Mainz: Philipp von Zabern, 1988, s. 472-529 [s. 495-97: Berezan'].

Scheen, Rolf. "Alv Erlingsson – sjørøver eller militær leder?" Østfoldarv [Sarpsborg] 10 (1988) s. 42-60 [s. 45-46: N548 Alshus].

Watt, W. C. "Beyond Semiosis" [= Anm. av Ralph Blum, The Book of Runes (1983), & Kim Tracey, Secrets of the Runes (London, 1979)]. Semiotica 68 (1988) s. 367-78.

Kensingtonia:

Nielsen, Richard. "New Linguistic and Runic Evidence which Supports Hall's Thesis that the Kensington Runestone is Genuine." LACUS Forum [Linguistic Association of Canada and the United States] 14 – 1987 (1988) s. 378-95.

Schmeissner, Rainer H. Runen in Amerika?: Die Geschichte des Kensington-Steins von Minnesota, USA. Regensburg: R. H. Schmeissner [eget forlag], 1988. 178 s.

Fantastisk:

Aswynn, Freya. Leaves of Yggdrasil. London: Aswynn, 1988. 216 s.

Dolphin, Deon. Rune Magic: The Celtic Runes as a Tool for Personal Transformation. 2. utg. San Bernardino, California: Borgo Press, 1988. 149 s.

List, Guido (von). The Secret of the Runes. Red./overs. Stephen E. Flowers. Rochester, Vermont: Destiny Books [Harper and Row], 1988. xii+131 s. [Overs. av Geheimnis der Runen (2. oppl., 1908).]

Peterson, James M. The Enchanted Alphabet: A Guide to Authentic Rune Magic and Divination. Wellingborough: Aquarian, 1988. 144 s.

Tegtmeier, Ralph. Runen – Alphabet der Erkenntnis. Neuhäusen, Sveits: Urania, 1988. 144 s.

Thorsson, Edred. At the Well of Wyrd: A Runecaster's Handbook. York Beach, Maine: Samuel Weiser, 1988. 144 s.

Tyson, Donald. Rune Magic. St. Paul, Minnesota: Llewellyn, 1988. 213 s.

—. Rune Magic Cards. St. Paul, Minnesota: Llewellyn, 1988. 24 kort.

SUPPLEMENT TIL RUNEBIBLIOGRAFIENE 1985-87

Avdusin, D. A., & Elena A. Mel'nikova. "Smolenskije gramoty na bereste (iz raskopok 1952-1968 gg.); (Birch-Bark Letters from Smolensk [from Excavations 1952-1968])." I: Drevnejšie gosudarstva na territorii SSSR: Materialy i issledovanija, 1984 god. Moskva: "Nauka", 1985, s. 199-211 [særlig s. 208-10, no. 11].

Axboe, Morten. "Brakteaterne fra Gudme II." I: Gudme-problemer: Beretning fra et bebyggelsesarkæologisk symposium ... Red. Henrik Thrane. Skrifter fra Historisk institut, Odense universitet, 33. Odense: Odense universitet, Historisk institut, 1985, s. 26-33.

Beck, Heinrich. Anm. av Ottar Grønvik, Runene på Tunesteinen (1981). Journal of English and Germanic Philology 84 (1985) s. 297-99.

Bekker-Nielsen, Hans. "Runelitteraturen og andre skriftlige kilder til Danmarks ældste historie." I: Tradition og historieskrivning: Kilderne til Nordens ældste historie. Red. Kirsten Hastrup & Preben Meulengracht Sørensen. Acta Jutlandica, 63:2; Humanistisk Serie, 61. Århus: Aarhus universitetsforlag, 1987, s. 65-69.

Bonfante, Giuliano. "Sull'origine delle rune." Atti della Accademia Nazionale dei Lincei, Rendiconti della Classe di scienze morali, storiche e filologiche 40 - 1985 (1986) s. 145-46.

The Christianization of Scandinavia: Report of a Symposium Held at Kungälv, Sweden, 4-9 August 1985. Red. Birgit Sawyer, Peter Sawyer & Ian Wood. Alingsås: Viktoria, 1987. xiv+130 s.

Deratzian, David L. "Runic Mysticism and the Names in Beowulf." Literary Onomastics Studies 12 (1985) s. 119-36.

Derolez, René. "Anglo-Saxons in Rome." Old English Newsletter 21:1 (Fall 1987) s. 36-37. [Også trykt i Nytt om runer 2 (1987).]

Donner, Joakim. "Bidrag till kännedomen om Vörårunornas ålder: Exempel på ristningsteknik använd i runinskrifter och hållristningar." Fennoscandia archaeologica 3 (1986) s. 73-80.

Engler, S. K. "Et's, Rafts, and Runestones: Confronting Pseudoarchaeology in the Classroom." I: Cult Archaeology and Creationism. Red. F. B. Harrold & R. A. Eve. Iowa City: Univ. of Iowa Press, 1987, s. 91-98.

Engster, Hermann. Anm. av Ulrich Hunger, Die Runenkunde im Dritten Reich (1984). Skandinavistik 15 (1985) s. 164-67.

Fett, Per. "Eggja: Archäologisches." I: Reallexikon der Germanischen Altertumskunde, von Johannes Hoops. 2. rev. utg. Red. Heinrick Beck et al. Berlin / New York: de Gruyter, 1986, bd. 6 s. 460-61. [Jf. Høst, Gerd.]

Fuglesang, Signe Horn. "Ikonographie der skandinavischen Runensteine der jüngeren Wikingerzeit." I: Zum Problem der Deutung frühmittelalterliche Bildinhalte. Red. Helmut Roth. Sigmaringen: Jan Thorbecke, 1986, s. 183-210.

Gottzmann, Carola L. "Die altnordischen Studien und Publikationen von Wilhelm und Jacob Grimm zur Literatur, Sprache, Ur- und Frühgeschichte, Rechtsgeschichte, Geschichte und Runologie." I: Brüder Grimm Gedenken, 7. Red. Ludwig Denecke. Schriften der Brüder-Grimm-Gesellschaft Kassel, 15. Marburg: N. G. Elwert, 1987, s. 63-88.

Green, Rolf. "Mäster Harald, mäster Hildebrand och den medeltida västgötska stenkunsten." Falbygden [Falbygden's hembygds- och fornminnesförening, Falköping] 40 (1986) s. 76-90.

Gräslund, Anne-Sofie. "Runestenar, bygd och gravar." Tor: Tidskrift för nordisk fornkunskap 21 (1986-87) s. 241-62.

Hauck, Karl, Herbert Lange & Lutz von Padberg. Die Goldbrakteaten der Völkerwanderungszeit, 2,2: Ikonographischer Katalog (IK 2, Tafeln). Münstersche Mittelalterschriften, 24/2,2. München: Fink, 1986. xvi+166 s.

Høst, Gerd. "Eggja: Runologisches." I: Reallexikon der Germanischen Altertumskunde, von Johannes Hoops. 2. rev. utg. Red. Heinrick Beck et al. Berlin / New York: de Gruyter, 1986, bd. 6 s. 461-66. [Jf. Fett, Per.]

Iversen, Mette. "På vej til kirke?" MIV [= Museerne i Viborg amt] 13 (1985) s. 56-65. [Klejtrup-stenen.]

Krogh, Knud J. "Thorkil úr Rogalandi — var hann ein av teimum fyrstu føroyingunum?" Mondul [Føroya Fornminnis-savn, Tórshavn] 12:1 (1986) s. 28-29.

Larsson, Mats G. "Ingvar den vittfarnes expedition i österled." Sörmlandsbygden [Södermanlands museum, Nyköping] 55 (1987) s. 149-58.

Lindeblad, Karin, & Eeva Rajala. "Medeltida stadslämningar i kv. Björken 1 (Katolska kyrkan), Kalmar." Kalmar län: Årsbok för kulturhistoria och hembygdsvärd 71 (1986) s. 118-19. [Runefunn i 1985 fra Kalmar, på bein: fuor.]

Löfving, Carl. Administration i Västsverige för tusen år sedan? Kulturhistoriska rapporter utgivna av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, 20. Göteborg: Länsstyrelsen, 1987. 54 s.

Marchese, Maria Pia. "'Ego' nel formulario delle rune." I: Studi linguistici e filologici per Carlo Alberto Mas-

trelli. Red. Luciano. Agostiniani et al. Pisa: Pacini, 1985, s. 247-61.

Moberg, Carl-Axel. "När skrift kommer." I: Mänsklig kommunikation. Red. Jens Allwood. GULING, 14. Göteborg: Universitetet, Institutionen för lingvistik, 1986, s. 42-60.

—. "Old Runes and New Archaeologists." I: In honorem Evert Baudou. Archaeology and Environment, 4. Umeå: University of Umeå, Department of Archaeology, 1985, s. 229-34.

Penzl, Herbert. "hlewagastiz: Names and Early Germanic Morphology." Names: Journal of the American Name Society 35 (1987) s. 22-27.

Pieper, Peter. "Die Weserrunen im Lichte neuer Untersuchungen" [foredragsresumé]. Korrespondenzblatt des Vereins für niederdeutsche Sprachforschung 94 (1987) s. 22-23.

Piltz, Elisabeth. "Väringarhandel och myntflöde." Bulletin, Svenska kommittén för bysantinska studier [Institutionen för klassiska språk, Uppsala universitet] 4 (1986) s. 30-36.

Schneider, Karl. Anm. av Erik Rooth, Das Runenhorn von Gallehus (1984). Beiträge zur Namenforschung, Neue Folge 20 (1985) s. 90-91.

Schultze, Erdmute. "Runen — die ältesten Schriftzeichen in Skandinavien." Das Altertum 33 (1987) s. 213-21.

Sjöberg, Anders. "Orthodoxe Mission in Schweden im 11. Jahrhundert?" I: Society and Trade in the Baltic during the Viking Age. Red. Sven-Olof Lindquist. Acta Visbyensia, 7. Visby: Gotlands fornsal, 1985, s. 69-77.

Sørensen, Svend. "Klokkeindskrifter." I: Klokker = Arv og Eje [Dansk Kulturhistorisk Museumsforening, Roskilde] 1983-84 (1985), s. 105-28.

Aars, Ivar. "Høriskyrkja: Kyrkja vår 1." Arbok for Valdres 1985 (=Tidsskrift for Valdres Historielag 62) s. 234-39.

Kensingtonia:

Landsverk, Ole G. "Runes Dated in Cryptograms: Vikings in North America Before Columbus." The Explorers Journal 65:4 (1987) s. 172-79.

Fantastisk:

Blum, Ralph. Rune Play: A Seasonal Record Book with Twelve New Techniques for Rune Casting. London: Joseph, 1987. 224 s.

Cooper, D. Jason. Using the Runes. Wellingborough: Aquarian, 1987. 191 s.

Fügner, Willy G. Runen, Symbole und das Schöpfungsziel: Die symmetrisch-kristalline Einheit. Stuttgart: Spieth, 1985. 207 s.

Pennick, Nigel. Runestaves & Oghams. 2. utg. [Cambridge]: Runestaff, 1985. 32 s. [Også 1986, 25 s.; rev. utg. av Ogham and Runic (1979).]

Peterson, James M. Secrets of the Runes. Superior, Wisconsin: Northern Arts Publishers, 1985. 74 s.

Sigel, Joan. La divination par les runes. [Paris]: Artefact, 1986. 185 s.

Willis, Tony. Die Kraft der Runen, Bedeutung und Magie der Runen: Ein methodisch aufgebautes Lehrbuch zum Runenlegen und Runendeuten. Overs. Ursula von Wiese. Zürich / St. Gallen: M + T Verlag, 1986. 128 s. [Overs. av The Runic Workbook (1986).]

—. The Rune User's Handbook. Wellingborough: Aquarian, 1987. 95 s. [Opprinnelig trykt som del av The Runic Workbook (1986).]

OM RUNEBIBLIOGRAFIEN OG SUPPLEMENTENE

Redaksjonen har fremdeles vanskeligheter med innsamling av opplysninger til rune bibliografien. Omfanget av supplementene viser dette altfor tydelig.

Personlige abonnenter bes om å sende opplysninger til meldingsbladet om alt som kan være av interesse for rune bibliografien. Redaksjonen prøver å bekrefte alle opplysningene, men dette er ikke alltid mulig. Derfor må opplysningene som formidles, være så komplette og så nøyaktige som mulig. Send helst særtrykk eller lyskopi av artikler, eventuelt lyskopi av tittelbladet i en bok.

Et særhefte som inneholder "Rune bibliografi 1985-89", er nå under forberedelse. Heftet vil bli sendt ut til abonnentene i 1992. Dette vil hovedsakelig være en samkjøring av de trykte bibliografiene. Rettelser og tillegg mottas derfor med takk.

Red.

NB: Nytt om runer cannot be ordered through bookstores but is to be ordered directly from the editor (see the box below).

Nytt om runer: Meldingsblad om runeforskning
ISSN: 0801-3756

Editor: James E. Knirk

Address: Nytt om runer, c/o Runearkivet
Universitetets Oldsaksamling
St. Olavs gt. 29
0166 Oslo 1, Norway

Postgiro (Norway): 0803 2408797

Price: NOK 50 for subscription 1986-90
(NOK 70 for non-European subscribers)

Returadresse: Nytt om runer
Runearkivet
St. Olavs gt. 29
0166 Oslo 1
NORGE/NORWAY